EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 4.6.2025
COM(2025) 213 final

Soovitus:

NÕUKOGU SOOVITUS

Küprose majandus-, sotsiaal-, tööhõive-, struktuuri- ja eelarvepoliitika kohta

{SWD(2025) 213 final}

Soovitus:

NÕUKOGU SOOVITUS

Küprose majandus-, sotsiaal-, tööhõive-, struktuuri- ja eelarvepoliitika kohta

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 121 lõiget 2 ja artikli 148 lõiget 4,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2024. aasta määrust (EL) 2024/1263 majanduspoliitika tulemusliku koordineerimise ja mitmepoolse eelarvejärelevalve kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1466/97,[1] eriti selle artikli 3 lõiget 3,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. novembri 2011. aasta määrust (EL) nr 1176/2011 makromajandusliku tasakaalustamatuse ennetamise ja korrigeerimise kohta,[2] eriti selle artikli 6 lõiget 1,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni soovitust,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi resolutsioone,

võttes arvesse Euroopa Ülemkogu järeldusi,

võttes arvesse tööhõivekomitee arvamust,

võttes arvesse majandus- ja rahanduskomitee arvamust,

võttes arvesse sotsiaalkaitsekomitee arvamust,

võttes arvesse majanduspoliitika komitee arvamust

ning arvestades järgmist:

Üldised märkused

(1) Määruses (EL) 2024/1263, mis jõustus 30. aprillil 2024, on selgitatud majandusjuhtimise raamistiku eesmärke. Raamistik peaks reformide ja investeeringute abil edendama usaldusväärset ja jätkusuutlikku riigi rahandust, kestlikku ja kaasavat majanduskasvu ning vastupidavust ning ennetama valitsemissektori ülemäärast eelarvepuudujääki. Määruses on sedastatud, et nõukogu ja komisjon teevad Euroopa poolaasta raames mitmepoolset järelevalvet kooskõlas ELi toimimise lepingus sätestatud eesmärkide ja nõuetega. Euroopa poolaasta raames sõnastatakse eelkõige riigipõhised soovitused ja jälgitakse nende rakendamist. Määrusega edendatakse ka

[1] ELT L, 2024/1263, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.
[2] ELT L 306, 23.11.2011, lk 25, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/1176/oj.

riikide vastutust oma eelarvepoliitika eest ning rõhutatakse selle poliitika keskpikka perspektiivi ja vajadust tagada nõuete tõhusam ja sidusam täitmine. Iga liikmesriik peab esitama nõukogule ja komisjonile oma riikliku keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikava, mis sisaldab tema eelarve-, reformi- ja investeerimiskohustusi ning mis on koostatud kas neljaks või viieks aastaks sõltuvalt tema tavapärase seadusandliku tsükli pikkusest. Neis kavades sisalduv netokulude[3] kava peab vastama määruse nõuetele, sealhulgas nõudele hoida valitsemissektori võlg kohandamisperioodi lõpuks usutavas langustrendis või viia see langustrendi või hoida see mõistlikul tasemel allpool 60 % sisemajanduse koguproduktist (SKP) ning nõudele viia valitsemissektori eelarvepuudujääk keskpika perioodi jooksul allapoole aluslepingus sätestatud kontrollväärtuse 3 % SKPst ja/või hoida see allpool kõnealust kontrollväärtust. Kohandamisperioodi võib pikendada kuni kolme aasta võrra, kui liikmesriik võtab kohustuse viia ellu asjakohased reformid ja teha asjakohased investeeringud vastavalt määruses sätestatud kriteeriumidele.

(2) 19. veebruaril 2021 jõustus Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/241,[4] millega loodi taaste- ja vastupidavusrahastu. Taaste- ja vastupidavusrahastust antakse liikmesriikidele rahalist toetust reformide elluviimiseks ja investeeringute tegemiseks ning sellega kaasneb ELi rahastatav fiskaalne impulss. Kooskõlas majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta prioriteetidega soodustab taaste- ja vastupidavusrahastu majanduslikku ja sotsiaalset taastumist ning tõukab samas tagant kestlikke reforme ja investeeringuid, edendades eelkõige rohe- ja digipööret ning muutes liikmesriikide majanduse vastupidavamaks. Samuti aitab see tugevdada riigi rahandust ning hoogustada majanduskasvu ja töökohtade loomist keskpikas ja pikas perspektiivis, parandada territoriaalset ühtekuuluvust liidus ning toetada Euroopa sotsiaalõiguste samba jätkuvat rakendamist.

(3) 27. veebruaril 2023 vastu võetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2023/435[5] (edaspidi „REPowerEU määrus“) eesmärk on järk-järgult kaotada ELi sõltuvus Venemaa fossiilkütuste impordist. See aitab saavutada energiajulgeoleku ja mitmekesistada liidu energiavarustust ning edendada ühtlasi taastuvate energiaallikate kasutuselevõttu, energiasalvestusvõimsust ja energiatõhusust. Küpros lisas oma riiklikusse taaste- ja vastupidavuskavasse uue REPowerEU peatüki, et rahastada olulisi reforme ja investeeringuid, mis aitavad saavutada REPowerEU eesmärke.

(4) 17. mail 2021 esitas Küpros vastavalt määruse (EL) 2021/241 artikli 18 lõikele 1 komisjonile oma riikliku taaste- ja vastupidavuskava. Kooskõlas kõnealuse määruse artikliga 19 ja määruse V lisas esitatud hindamissuunistega hindas komisjon Küprose taaste- ja vastupidavuskava asjakohasust, tulemuslikkust, tõhusust ja sidusust.

---

[3] Netokulu, nagu see on määratletud määruse (EL) 2024/1263 artikli 2 punktis 2: „netokulu“ – valitsemissektori kulud, millest on maha arvatud i) intressikulud; ii) kaalutlusõigusel põhinevad tulumeetmed; iii) liidu programmidega seotud kulud, mis kaetakse täielikult liidu vahenditest saadava tuluga; iv) riikide kulud liidu rahastatavate programmide kaasrahastamiseks; v) töötuskindlustushüvitiste kulude tsüklilised elemendid ning vi) ühekordsed ja muud ajutised meetmed.

[4] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. veebruari 2021. aasta määrus (EL) 2021/241, millega luuakse taaste- ja vastupidavusrahastu (ELT L 57, 18.2.2021, lk 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).

[5] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. veebruari 2023. aasta määrus (EL) 2023/435, millega muudetakse määrust (EL) 2021/241 riiklike taaste- ja vastupidavuskavade REPowerEU peatükkide osas ning määrusi (EL) nr 1303/2013, (EL) 2021/1060 ja (EL) 2021/1755 ning direktiivi 2003/87/EÜ (ELT L 63, 28.2.2023, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj).

20. juulil 2021 võttis nõukogu vastu rakendusotsuse Küprose taaste- ja vastupidavuskavale antud hinnangu heakskiitmise kohta[6]. Rakendusotsust muudeti kõnealuse määruse artikli 18 lõike 2 alusel 8. detsembril 2023, et ajakohastada tagastamatu rahalise toetuse maksimumsummat ja lisada REPowerEU peatükk[7]. Osamaksete tegemine sõltub sellest, kas komisjon võtab määruse artikli 24 lõike 5 alusel vastu otsuse, milles sedastatakse, et Küpros on rahuldavalt saavutanud nõukogu rakendusotsuses sätestatud asjakohased eesmärgid ja sihid. Rahuldav saavutamine eeldab, et sama reformi või investeeringu puhul varem saavutatud eesmärke ja sihte ei ole tagasi pööratud.

(5) 21. jaanuaril 2025 võttis nõukogu komisjoni soovituse põhjal vastu soovituse, millega kiidetakse heaks Küprose riiklik keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikava[8]. Eelarve- ja struktuurikava on esitatud kooskõlas määruse (EL) 2024/1263 artikliga 11 ja artikli 36 lõike 1 punktiga a, see hõlmab ajavahemikku 2025–2028 ja selles sätestatud eelarve kohandamise perioodi pikkus on neli aastat.

(6) 26. novembril 2024 võttis komisjon vastu arvamuse Küprose 2025. aasta eelarvekava kohta. Samal kuupäeval võttis komisjon määruse (EL) nr 1176/2011 alusel vastu 2025. aasta häiremehhanismi aruande, milles nimetati Küprost ühe liikmesriigina, kelle olukorda tuleb põhjalikult analüüsida. Komisjon võttis vastu ka soovituse euroala majanduspoliitikat käsitleva nõukogu soovituse kohta ning ettepaneku 2025. aasta ühise tööhõivearuande kohta, milles analüüsitakse tööhõivesuuniste rakendamist ja Euroopa sotsiaalõiguste samba põhimõtete järgimist. Nõukogu võttis 13. mail 2025 vastu euroala majanduspoliitikat käsitleva soovituse[9] ja 10. märtsil 2025 ühise tööhõivearuande.

(7) 29. jaanuaril 2025 avaldas komisjon konkurentsivõime kompassi – strateegilise raamistiku, mille eesmärk on suurendada järgmisel viiel aastal ELi üleilmset konkurentsivõimet. Selles on kindlaks määratud kolm tegevusvaldkonda, mis on kestliku majanduskasvu tagamiseks üliolulised: i) innovatsioon; ii) süsinikuheite vähendamine ja konkurentsivõime ning iii) julgeolek. Innovatsioonilõhe kaotamiseks kavatseb EL edendada tööstusinnovatsiooni, toetada idufirmade kasvu selliste algatuste kaudu nagu ELi idu- ja kasvufirmade strateegia, ning soodustada kõrgtehnoloogia, näiteks tehisintellekti ja kvantarvutuse kasutuselevõttu. Selleks et muuta majandus keskkonnasäästlikumaks, on komisjon koostanud taskukohast energiat käsitleva tervikliku tegevuskava ja puhta tööstuse kokkuleppe, millega tagatakse, et üleminek puhtale energiale on kulutõhus ja konkurentsisõbralik (eeskätt suure energiakasutusega sektorite jaoks) ning aitab kiirendada majanduskasvu. Liigse sõltuvuse vähendamiseks ja julgeoleku suurendamiseks on liit võtnud kohustuse tugevdada üleilmseid kaubanduspartnerlusi, mitmekesistada tarneahelaid ning tagada juurdepääs kriitilisele toormele ja puhastele energiaallikatele. Neid prioriteete toetatakse horisontaalsete tugisüsteemide, nimelt õigusnormide lihtsustamise, ühtse

---

6 Nõukogu 20. juuli 2021. aasta rakendusotsus Küprose taaste- ja vastupidavuskavale antud hinnangu heakskiitmise kohta (10686/2021).

7 Nõukogu 8. detsembri 2023. aasta rakendusotsus, millega muudetakse nõukogu 20. juuli 2021. aasta rakendusotsust Küprose taaste- ja vastupidavuskavale antud hinnangu heakskiitmise kohta (15571/2024).

8 Nõukogu 21. jaanuari 2025. aasta soovitus, millega kiidetakse heaks Küprose riiklik keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikava (ELT C/2025/10/2).

9 Nõukogu 13. mai 2025. aasta soovitus euroala majanduspoliitika kohta (ELT C, C/2025/2782, 13.5.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/2782/oj).

turu süvendamise, konkurentsivõime rahastamise ning hoiuste ja investeeringute liidu loomise, oskuste ja kvaliteetsete töökohtade edendamise ning ELi poliitika parema koordineerimise kaudu. Konkurentsivõime kompass on kooskõlas Euroopa poolaasta põhimõtetega. Nõnda tagatakse, et liikmesriikide majanduspoliitika vastab komisjoni strateegilistele eesmärkidele, ning kujundatakse ühtne majandusjuhtimise käsitus, mis edendab kestlikku majanduskasvu, innovatsiooni ja vastupidavust kogu liidus.

(8) 2025. aastal jätkuvad nii majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta kui ka taaste- ja vastupidavusrahastu rakendamine. Taaste- ja vastupidavuskavade täielik rakendamine on Euroopa poolaasta poliitiliste prioriteetide elluviimiseks endiselt oluline, kuna kavad aitavad tulemuslikult käsitleda kõiki probleeme või märkimisväärset osa probleemidest, mis on viimaste aastate asjakohastes riigipõhistes soovitustes esile toodud. Need riigipõhised soovitused on sama asjakohased muudetud taaste- ja vastupidavuskavade hindamisel, mis toimub vastavalt määruse (EL) 2021/241 artiklile 21.

(9) 2025. aasta riigipõhistes soovitustes käsitletakse peamisi majanduspoliitilisi probleeme, mida ei ole taaste- ja vastupidavuskavades sisalduvate meetmetega piisaval määral lahendatud. Arvesse võetakse ka probleeme, mis on kindlaks tehtud 2019.–2024. aasta riigipõhistes soovitustes.

(10) Komisjon avaldas 4. juunil 2025 Küprose kohta 2025. aasta riigiaruande. Selles on hinnatud Küprose edusamme asjaomaste riigipõhiste soovituste järgimisel ning tehtud kokkuvõte sellest, kuidas Küpros on rakendanud taaste- ja vastupidavuskava. Kõnealuse analüüsi põhjal on riigiaruandes kindlaks tehtud Küprose kõige pakilisemad probleemid. Samuti hinnati Küprose edusamme Euroopa sotsiaalõiguste samba rakendamisel ning liidu peamiste tööhõive, oskuste ja vaesuse vähendamise eesmärkide ning ÜRO kestliku arengu eesmärkide saavutamisel.

(11) Komisjon tegi määruse (EL) nr 1176/2011 artikli 5 alusel Küprose kohta põhjaliku analüüsi. Peamised järeldused, milleni komisjon jõudis oma hinnangus Küprose makromajandusliku haavatavuse kohta kõnealuse määruse kohaldamisel, avaldati 13. mail 2025[10]. Komisjon jõudis 4. juunil 2025 järeldusele, et Küprosel ei esine enam makromajanduslikku tasakaalustamatust. Eelkõige on vähenemas välis- ja erasektori võlaga seotud haavatavus, osaliselt tänu tugevale majanduskasvule, ning valitsemissektori võlga aitab täiendavalt vähendada jätkuv eelarveülejääk; jooksevkonto puudujääk on endiselt suur. Küpros on oma haavatavuse vähendamiseks võetavate meetmete rakendamisel teinud olulisi edusamme. Nii kodumajapidamiste kui ka finantssektoriväliste ettevõtete puhul on võla suhe SKPsse vähenenud; selle peamised põhjused on SKP suur nominaalkasv ja tugev nimetaja muutuse mõju. Suur osa ettevõtete võlast langeb eriotstarbeliste üksuste arvele, kelle laenuandjad asuvad väljaspool Küprost, mistõttu sellega kaasnev oht majandusele on piiratud. Ühtlasi on müügi, mahakandmiste ja tagasimaksete tõttu märkimisväärselt vähenenud pankade portfellis olevate viivislaenude hulk. Vähenenud on ka krediidiostjate portfellis olevate viivislaenude hulk, mis aitab olukorda veelgi parandada. Valitsemissektori võlg jätkab kiiret vähenemist ning Küprose eelarve peaks olema jätkuvalt ülejäägis. Kuigi jooksevkonto puudujääk 2024. aastal vähenes, on see endiselt suur ja oodata võib vaid minimaalset paranemist; rahvusvaheline netoinvesteerimispositsioon on ikka veel märkimisväärselt negatiivne, kuid selles on oluline roll eriotstarbelistel üksustel, kellel

[10] SWD(2025) 68 final.

puuduvad sisemajandusega märkimisväärsed otsesidemed. Küpros on oma haavatavuste kõrvaldamisel teinud poliitilisi edusamme. Eelkõige võeti 2024. aastal täielikult kasutusele sundtäitmise raamistik ning viivislaenude likvideerimist hõlbustavad õigusaktid peaksid vähendama kodumajapidamiste võlakoormust ja suurendama nende sääste.

Hinnang iga-aastasele eduaruandele

(12) 21. jaanuaril 2025 soovitas nõukogu Küprosel kehtestada järgmised netokulude maksimaalsed kasvumäärad: 6,0 % 2025. aastaks, 5,0 % 2026. aastaks, 5,4 % 2027. aastaks ja 4,3 % 2028. aastaks. Need määrad vastavad maksimaalsetele kumulatiivsetele kasvumääradele, mis on arvutatud võrdluses baasaastaga 2023 ning mis on 2025. aastal 8,9 %, 2026. aastal 14,3 %, 2027. aastal 20,5 % ja 2028. aastal 25,7 %. 30. aprillil 2025 esitas Küpros oma iga-aastase eduaruande[11] netokulude soovitatud maksimaalsete kasvumäärade järgimise ning Euroopa poolaasta riigipõhistes soovitustes kindlaks tehtud peamiste probleemide lahendamiseks vajalike reformide ja investeeringute rakendamise kohta. Vastavalt määruse (EL) 2021/241 artiklile 27 kajastab iga-aastane eduaruanne ka Küprose kaks korda aastas esitatavat aruannet taaste- ja vastupidavuskava täitmisel tehtud edusammude kohta.

(13) Venemaa agressioonisõda Ukraina vastu ja selle tagajärjed kujutavad endast Euroopa Liidu jaoks eksistentsiaalset väljakutset. Komisjon on soovitanud koordineeritult aktiveerida stabiilsuse ja kasvu paktiga ette nähtud riikide vabastusklausli, et toetada ELi jõupingutusi, mille eesmärk on suurendada kiiresti ja märkimisväärselt kaitsekulutusi. Euroopa Ülemkogu kiitis selle ettepaneku 6. märtsil 2025 heaks.

(14) Eurostati kinnitatud andmete[12] põhjal suurenes Küprose valitsemissektori eelarvepuudujääk 1,7 %-lt SKPst 2023. aastal 4,3 %-le SKPst 2024. aastal, samas kui valitsemissektori võlg vähenes 73,6 %-lt SKPst 2023. aasta lõpus 65,0 %-le SKPst 2024. aasta lõpus. Komisjoni arvutuste kohaselt osutavad need muutused sellele, et netokulude kasvumäär oli 2024. aastal 2,9 %. Küpros on oma iga-aastases eduaruandes hinnanud netokulude kasvuks 2024. aastal 3,2 %. Komisjoni hinnangul oli netokulude kasv iga-aastases eduaruandes eeldatust väiksem. Komisjoni arvutuste ja riigi ametiasutuste hinnangute erinevus tuleneb sellest, et komisjon kasutas uuemaid kättesaadavaid andmeid, mille kohaselt ELi programmide riikliku kaasrahastamisega seotud kogukulud on väiksemad ja mahaarvamised suuremad[13]. Komisjoni prognooside kohaselt oli eelarvepoliitika,[14] mis hõlmab nii riigi enda kui ka ELi rahastatavaid kulutusi, 2024. aastal pärssiv (1,9 % SKPst).

---

11 2025. aasta eduaruannetega saab tutvuda aadressil https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-and-fiscal-governance/stability-and-growth-pact/preventive-arm/annual-progress-reports_en

12 Eurostat, Euro Indicators, 22.4.2025.

13 Komisjoni 2024. aasta andmed põhinevad 2025. aasta aprilli eelarve täitmise teatisel, samas kui liikmesriikide ametiasutused kasutavad varasemaid andmeid.

14 Eelarvepoliitika on määratletud valitsemissektori eelarvepositsiooni iga-aastase muutuse näitajana. Selle eesmärk on hinnata nii riiklikult kui ka ELi eelarvest rahastatavast eelarvepoliitikast tulenevat majanduslikku impulssi. Eelarvepoliitikat mõõdetakse i) keskpika perioodi potentsiaalse majanduskasvu ja ii) esmaste kulude (ilma kaalutlusõigusel põhinevate tulumeetmeteta) muutuse erinevusena, võttes arvesse ka taaste- ja vastupidavusrahastu tagastamatute toetuste ja muude ELi vahenditega rahastatavaid kulusid.

(15) Iga-aastase eduaruande kohaselt kasvab reaalne SKP Küprose eelarveprognooside aluseks oleva makromajandusliku stsenaariumi kohaselt 2025. ja 2026. aastal 3,1 %, samas kui THHI inflatsioon peaks 2025. aastal olema 1,9 % ja 2026. aastal 2,1 %. Komisjoni 2025. aasta kevadprognoosi kohaselt kasvab reaalne SKP 2025. aastal 3,0 % ja 2026. aastal 2,5 % ning THHI inflatsioon on nii 2025. kui ka 2026. aastal 2,0 %.

(16) Iga-aastases eduaruandes on prognoositud, et valitsemissektori eelarveülejääk väheneb 2025. aastal 3,5 %-le SKPst, samas kui valitsemissektori võla suhe SKPsse peaks 2025. aasta lõpuks vähenema 57,4 %-le. Need suundumused osutavad netokulude 6,8 % suurusele kasvule 2025. aastal. Komisjoni 2025. aasta kevadprognoosi kohaselt on valitsemissektori eelarvepuudujääk 2025. aastal 3,5 % SKPst. Komisjoni arvutuste kohaselt osutavad need muutused netokulude 7,3 % suurusele kasvule 2025. aastal. Need netokulude kasvu prognoosid, mis on suuremad kui iga-aastases eduaruande, on tingitud sellest, et komisjon eeldab 2025. aasta netokulude puhul prognoositust pisut suuremat kasvu, vaatamata madalamale lähtebaasile. Komisjoni hinnangul on eelarvepoliitika, mis hõlmab nii riigi enda kui ka ELi rahastatavaid kulutusi, 2025. aastal ekspansiivne (1,1 % SKPst). Valitsemissektori võla suhe SKPsse peaks vähenema 2025. aasta lõpus 58,0 %-le. Valitsemissektori võla ja SKP suhte vähenemine 2025. aastal kajastab peamiselt valitsemissektori suurt eelarveülejääki ja tugevat majanduskasvu.

(17) Komisjoni 2025. aasta kevadprognoosi kohaselt rahastatakse 2025. aastal taaste- ja vastupidavusrahastu tagastamatust toetusest üldiseid avaliku sektori kulutusi mahus 1,1 % SKPst (2024. aastal 0,4 % SKPst). Taaste- ja vastupidavusrahastu tagastamatust toetusest rahastatavad kulutused võimaldavad teha kvaliteetseid investeeringuid ja viia ellu tootlikkust suurendavaid reforme, ilma et see mõjutaks otseselt Küprose valitsemissektori eelarvepositsiooni ja võlga.

(18) Valitsemissektori kaitsekulutused moodustasid Küprosel 2021. aastal 1,7 % SKPst, 2022. aastal 1,5 % SKPst ja 2023. aastal 1,9 % SKPst[15]. Komisjoni 2025. aasta kevadprognoosi kohaselt peaksid kaitsekulutused olema nii 2024. kui ka 2025. aastal 1,4 % SKPst. See tähendab, et need on võrreldes 2021. aastaga kahanenud 0,3 protsendipunkti SKPst.

(19) Komisjoni 2025. aasta kevadprognoosi kohaselt peaksid Küprose netokulud suurenema 2025. aastal 7,3 % ning 2024. ja 2025. aastal kumulatiivselt 10,4 %. Komisjoni 2025. aasta kevadprognoosi järgi peaks Küprose netokulude kasv 2025. aastal ületama soovitatud maksimaalse kasvumäära, kusjuures kõrvalekalle[16] on 0,5 % SKPst. 2024. ja 2025. aasta peale kokku peaks netokulude kumulatiivne kasvumäär samuti soovitatud maksimaalset kasvumäära ületama (kõrvalekalle 0,5 % SKPst). Prognoositav kõrvalekalle ületab aastase kõrvalekalde künnist 0,3 % SKPst, kuid ei ületa kumulatiivse kõrvalekalde künnist 0,6 % SKPst. Üldiselt tähendab see, et on oht kalduda kõrvale soovitatud netokulude maksimaalsest kasvumäärast, kui 2025. aasta eelarve täitmise andmed järgmisel kevadel avaldatakse.

---

15 Eurostat, valitsemissektori kulud valitsemisfunktsioonide klassifikaatori (COFOG) alusel.

16 Alates 2026. aastast kajastatakse neid arve määruse (EL) 2024/1263 artikli 22 alusel loodud kontrollikontol.

(20) Iga-aastases eduaruandes on prognoositud, et valitsemissektori eelarveülejääk kasvab 2026. aastal 3,7 %-le SKPst ning valitsemissektori võla suhe SKPsse väheneb 2026. aasta lõpuks 52,6 %-le. Iga-aastases eduaruandes on prognoositud, et pärast 2026. aastat peaks valitsemissektori eelarveülejääk püsima 2027. ja 2028. aastal 3,7 % tasemel SKPst. Valitsemissektori võla suhe SKPsse peaks pärast 2026. aastat vähenema 2027. aastal 48,4 %-le ja 2028. aastal 43,3 %-le. 2025. aasta kevadprognoosi koostamise ajal komisjonile teada olnud poliitikameetmete põhjal hindas komisjon valitsemissektori eelarveülejäägiks 2026. aastal 3,4 % SKPst. Need suundumused osutavad netokulude 5,4 % suurusele kasvule 2026. aastal. Komisjoni prognooside kohaselt on eelarvepoliitika, mis hõlmab nii riigi enda kui ka ELi rahastatavaid kulutusi, 2026. aastal pärssiv (0,6 % SKPst). Valitsemissektori võla suhe SKPsse peaks komisjoni prognoosi kohaselt vähenema 2026. aasta lõpuks 51,9 %-le. Valitsemissektori võla ja SKP suhte vähenemine 2026. aastal kajastab peamiselt valitsemissektori suurt eelarveülejääki ja tugevat majanduskasvu.

Peamised poliitilised probleemid

(21) Vastavalt määruse (EL) 2021/241 artikli 19 lõike 3 punktile b ja V lisa kriteeriumile 2.2 sisaldab riiklik taaste- ja vastupidavuskava ulatuslikke üksteist vastastikku tugevdavaid reforme ja investeeringuid, mis tuleb rakendada 2026. aastaks. Need peaksid aitama tulemuslikult lahendada kõiki probleeme või märkimisväärset osa probleemidest, mis on kindlaks tehtud asjakohastes riigipõhistes soovitustes. Järele jäänud lühikese aja jooksul on oluline taaste- ja vastupidavuskava, sealhulgas selle REPowerEU peatükk tulemuslikult ellu rakendada, et suurendada rohe- ja digipöörde kaudu Küprose pikaajalist konkurentsivõimet ning tagada samal ajal sotsiaalne õiglus. Taaste- ja vastupidavuskavast tulenevate kohustuste täitmiseks 2026. aasta augustiks on oluline, et Küpros jätkaks reformide ja investeeringute elluviimist, tegeledes asjaomaste probleemidega. Küpros peaks suurendama oma haldussuutlikkust, et teha tõhusat järelevalvet taaste- ja vastupidavuskava rakendamise üle, kiirendada investeeringute tegemist ning jätkata edusamme peamiste reformide elluviimisel. Endiselt on oluline süstemaatiliselt kaasata kohalikke ja piirkondlikke omavalitsusi, sotsiaalpartnereid, kodanikuühiskonda ja muid asjaomaseid sidusrühmi, et tagada laialdane vastutus taaste- ja vastupidavuskava eduka rakendamise eest.

(22) Küprosel on hakatud kiiremini rakendama ühtekuuluvuspoliitika programmi, mis hõlmab toetust Euroopa Regionaalarengu Fondist (ERF), Õiglase Ülemineku Fondist (JTF), Euroopa Sotsiaalfond+-ist (ESF+) ja Ühtekuuluvusfondist. On oluline selle programmi kiiret rakendamist jätkata ning suurendada selle mõju kohapeal maksimumini. Küpros juba võtab oma ühtekuuluvuspoliitika programmi raames meetmeid konkurentsivõime ja majanduskasvu edendamiseks. Samal ajal seisab Küpros jätkuvalt silmitsi probleemidega, mis on muu hulgas seotud temperatuuri tõusu ja kasvava põuaohuga, mis avaldavad üha suuremat survet veevarustusele ja elutähtsale taristule, ning tööjõupuuduse ja oskuste tööturu nõudlusele mittevastavusega. Kooskõlas määruse (EL) 2021/1060 artikliga 18 ja ühtekuuluvuspoliitika fondide vahehindamise osana nõutakse Küproselt, et ta vaataks oma programmi läbi ja võtaks selles muu hulgas arvesse 2024. aasta riigipõhistes soovitustes kindlaks tehtud probleeme. Komisjoni 1. aprillil 2025 vastu võetud

ettepanekutega[17] on vahehindamise tulemuste täiendamise tähtaega 31. märts 2025 pikendatud. Samuti on sellega ette nähtud paindlikkusmeetmed, mis peaksid aitama kiirendada programmide rakendamist, ja stiimulid liikmesriikidele, et nad eraldaksid ühtekuuluvuspoliitika vahendeid toetamaks liidu viit strateegilist prioriteetset valdkonda, nimelt konkurentsivõimet strateegiliste tehnoloogiate, kaitse, eluaseme, veesüsteemide kerksuse ja energiasüsteemi ümberkujundamise vallas.

(23) Euroopa strateegiliste tehnoloogiate platvorm (STEP) annab võimaluse investeerida ühte ELi kesksesse strateegilisse prioriteeti ja tugevdada seeläbi ELi konkurentsivõimet. STEP teeb koostööd 11 olemasoleva ELi fondiga. Liikmesriigid võivad panustada ka programmi „InvestEU“, et toetada investeeringuid prioriteetsetesse valdkondadesse. Küpros saaks neid algatusi kasutada elutähtsa tehnoloogia, sealhulgas puhta ja ressursitõhusa tehnoloogia arendamise või tootmise soodustamiseks.

(24) Lisaks taaste- ja vastupidavuskava ning muude ELi fondide raames käsitletud majanduslikele ja sotsiaalsetele probleemidele seisab Küpros silmitsi mitme muu probleemiga, mis on seotud teadusuuringute ja innovatsiooni, rahastamisele juurdepääsu, ettevõtluskeskkonna, energiasüsteemi ümberkujundamise, kliimamuutustega kohanemise, oskuste tööturu nõudlusele mittevastavuse ja tööjõupuudusega.

(25) Küprose avaliku ja erasektori investeeringud teadus- ja arendustegevusse on endiselt ühed madalamad ELis, kusjuures avaliku sektori teadus- ja arendustegevuse intensiivsus püsis 2023. aastal 0,29 % juures SKPst (ELi keskmine oli 0,72 %) ning ettevõtete teadus- ja arendustegevuse intensiivsus langes 0,28 %-le, mis on viis korda madalam ELi keskmisest. See on tingitud struktuursetest teguritest, nagu teenustepõhine majandus, suurettevõtete väike arv, vähearenenud erakapitaliturg ja väike eelarve stiimulite rakendamiseks. Küprose teadusväljund on vaatamata puudulikule rahastamisele tugev, kuid selle turustamine nõrk: 2022. aastal esitati vaid 0,7 patenditaotlust ühe miljardi euro kohta SKPst (ELi keskmine oli 3,2). Innovatsiooni ökosüsteem on killustatud ning sidemed ülikoolide, idufirmade, valitsuse ja finantssektori vahel on nõrgad. Loodusteaduste, tehnoloogia, inseneriteaduste ja matemaatika (MATI) eriala lõpetanute arv on kahanemas ning teadlaste arv ühe elaniku kohta on endiselt väike. Praeguses teadus- ja innovatsioonistrateegias puuduvad eesmärgid ja näitajad, järelevalve- ja hindamismehhanism, mõjuhinnangud ja pikaajalise rahastamise kava, lisaks sellele oleks vaja tõhustada turustamist ja riskikapitali hõlmavat õigusraamistikku.

(26) Hästi toimival ja mitmekesisel finantssüsteemil on investeeringute, innovatsiooni ja majandusliku vastupanuvõime suurendamisel oluline roll. Küprosel on juurdepääs alternatiivsetele hoiustamis- ja investeerimisvahenditele endiselt piiratud ning kapitaliturud ei ole piisavalt arenenud. Pangandussektor on tugev, kuid pangandusvälist rahastamist kasutatakse endiselt liiga vähe ning kodumajapidamised eelistavad endiselt traditsioonilisi pangahoiuseid, mis takistab kapitali liikumist tootlikumatesse investeeringutesse. Finantskirjaoskuse tase on ELi keskmisega võrreldes jätkuvalt madal, mis piirab kodumajapidamiste suutlikkust ja motivatsiooni

[17] Ettepanek: EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS, millega muudetakse määrusi (EL) 2021/1058 ja (EL) 2021/1056 seoses erimeetmetega strateegiliste probleemide lahendamiseks vahehindamise raames (COM(2025) 123 final).

võtta kasutusele mitmekesistatud investeerimisstrateegiad. Ühtlasi tähendab institutsionaalsete investorite ja riskikapitali piiratud kättesaadavus seda, et uuenduslikel ettevõtetel ja idufirmadel on raske leida kättesaadavaid rahastamisvõimalusi.

(27) Nagu on märgitud konkurentsivõime kompassis, peavad kõik ELi, liikmesriikide ja kohalikud institutsioonid tegema suuri jõupingutusi, et koostada lihtsamaid reegleid ja kiirendada haldusmenetlusi. Komisjon on seadnud halduskoormuse vähendamiseks ambitsioonikad eesmärgid: vähemalt 25 % ja VKEde puhul vähemalt 35 %, ning on võtnud nende eesmärkide saavutamiseks kasutusele uued vahendid, sealhulgas ELi õigustiku süstemaatilise stressitestimise ja tõhustatud dialoogi sidusrühmadega. Selle eesmärgi saavutamiseks peab Küpros võtma ka meetmeid. 68 % ettevõtjatest leiab, et haldusmenetluste keerukus on nende jaoks probleem äri tegemisel Küprosel[18]. Ettevõtlussõbralik regulatiivne keskkond on investeeringute, innovatsiooni ja ettevõtluse edendamiseks oluline. Küpros on teinud edusamme oma ettevõtluskeskkonna parandamisel, viies muu hulgas ellu reforme ettevõtete registreerimise lihtsustamiseks ning hilinenud maksete vähendamiseks ettevõtetevahelistes ning ettevõtte ja riigi vahelistes tehingutes. Sellele vaatamata on regulatiivsed ja haldustõkked endiselt märkimisväärsed. Keerukad litsentsimis- ja loamenetlused, suured maksunõuete täitmisega seotud kulud väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate puhul ning konkurentsitõkked jaemüügi- ja kutseteenuste valdkonnas on ettevõtluse dünaamilisuse tagamisel endiselt takistuseks.

(28) Riigi osalusega ettevõtete juhtimine ei vasta jätkuvalt rahvusvahelistele standarditele ning sellistes valdkondades nagu omandipoliitika ja finantsläbipaistvus tuleb ikka veel ette vajakajäämisi. Küpros moodustas hiljuti nõuandekomisjoni riigi osalusega ettevõtete nõukogu liikmete ametisse nimetamiseks ja võttis meetmeid finantsjärelevalve parandamiseks. Samas takistab tõhusa järelevalvekohustuse tagamist see, et aruandlus ei ole kohustuslik, samuti puudub kõiki avaliku sektori asutusi hõlmav üksikasjalik loetelu. Ühtlasi põhjustab tekkinud olukord juhtimise, vastutuse, teenuste kvaliteedi ja hinnakujundusega seotud probleeme sektorites, mis on valdavalt riigi osalusega ettevõtete kontrolli all (näiteks elektrisektor). Nende probleemide lahendamiseks on oluline koostada korrapäraselt ajakohastatav loetelu avaliku sektori asutustest ja võtta kasutusele kooskõlastatud reformil põhinev ja kõiki sidusrühmi hõlmav lähenemisviis. Selle käigus tuleks riigile kuuluvate ettevõtete suhtes välja töötada selge omandipoliitika, milles määratakse kindlaks riigile kuuluvate ettevõtete üle järelevalvet tegevate asutuste rollid, kohustused ja vastutus.

(29) Küpros on teinud edusamme oma energiasüsteemi ümberkujundamisel, eelkõige suurendanud taastuvenergia tootmist. Samas moodustavad nafta ja naftasaadused endiselt suure osa energiatarbimisest, mistõttu Küpros peab veelgi kiirendama fossiilkütuste järkjärgulist kasutuselt kõrvaldamist kõigis sektorites. Fossiilkütuste jätkuv kasutamine on oluline probleem, arvestades vajadust vähendada kasvuhoonegaaside koguheidet ja tagada, et Küpros saavutaks jõupingutuste jagamise määruse kohase 2030. aasta eesmärgi. Selleks et muuta olukorda, kus Küprose energiasüsteem on jätkuvalt eraldatud, tuleks kiirendada energiataristuprojekti „Great Sea Interconnector“ rakendamist, mis on aga takerdunud. Küprose elektrisüsteemi ja -võrku ning eelkõige taastuvenergia salvestussüsteeme tuleks laiendada ja

[18] Välkaruanne „Businesses’ attitudes to corruption in the EU“ (Ettevõtete suhtumine korruptsiooni ELis), Eurobaromeeter (aprill 2024).

ajakohastada. Taastuvenergia salvestussüsteemide arendamine on ülimalt oluline, et suurendada taastuvenergia võimsust ülekandevõrgus ja vähendada energiapiiranguid. Ühtlasi jääb prioriteediks kestlik ja taskukohane transport, kuna Küprose transpordisektor seisab silmitsi kasvava energiakasutusega, täieliku sõltuvusega maanteekaubaveost ning sõidukipargi elektrifitseerimiseks vajalike stiimulite ja taristu nappusega. Riigi suur sõltuvus energiaimpordist süvendab välissektoriga seotud haavatavust. Taastuvate energiaallikate osakaalu suurendamine energiaallikate jaotuses parandaks majanduse vastupanuvõimet välistele energiašokkidele ja muudaks riigi tulusatele välisinvesteeringutele atraktiivsemaks. Küpros peab veelgi pingutama, et võimendada erarahastamise osa energiatõhususe parandamisel ja renoveerimisel, eelkõige halvimate tõhususnäitajatega hoonete puhul, mis võivad suurendada energiaostuvõimetuse riski haavatavate tarbijate hulgas, ning julgustada oma finantsasutusi osalema Euroopa energiatõhususe rahastamise koalitsioonis.

(30) Energiaostuvõimetus ja taskukohane elekter on Küprosel suured probleemid, ehkki riik on rakendatud sihipäraseid toetusmeetmeid. Küpros on üks neid riike, kus kodutarbijad maksavad elektri eest kõige kõrgemat hinda ELis, ja see tekitab märkimisväärse finantssurve eelkõige haavatavatele tarbijatele. Nii kommunaalteenustega seotud võlgnevused kui ka struktuursed probleemid nagu lekked ja niiskus on endiselt väga levinud. Kodumajapidamisi koormavad märkimisväärselt ka suured jahutuskulud.

(31) Küpros seisab silmitsi oluliste keskkonnaprobleemidega, mis on eelkõige seotud veepuuduse ja jäätmekäitlusega. 2022. aastal jõudis veekasutus kriitilisele tasemele, mis kajastab taastuvate veevarude märkimisväärset ülekasutust. Põllumajandus, mis tarbib 88 % riigi veevarudest, süvendab probleemi, kuna niisutussüsteemid on vananenud ja veesäästlikke tehnoloogiaid kasutatakse vähe. Küprose poolt joogiveetaristusse tehtavates investeeringutes on olulisi puudujääke, ehkki vajadus reovee puhastamise ja joogivee järele on suur. Hoolimata 2021.–2027. aasta ringmajanduse tegevuskava ning taaste- ja vastupidavuskava raames tehtud jõupingutustest jääb materjalide ringkasutuse määr ja ressursitootlikkus endiselt alla ELi keskmise. 2022. aastal võttis Küpros ringlusse vaid 15 % olmejäätmetest ja 70 % pakendijäätmetest, tekitades samal ajal ELis inimese kohta kõige rohkem toidujäätmeid ja keskmisest suurema koguse olmejäätmeid. Jäätmekäitluse olukorda võiks parandada taaste- ja vastupidavuskava kohane prügilamaks, tingimusel et see nõuetekohaselt jõustatakse.

(32) Küpros on üha haavatavam kliimariskide, sealhulgas metsa- ja maastikupõlengute, ebakorrapäraste sademete ning põudade ja tormide suhtes. Hoolimata kavandatud investeeringutest kasutab Küpros kliimamuutustega kohanemiseks ELi keskmisega võrreldes vähem rahalisi vahendeid. Riikliku kohanemisstrateegia eesmärk on suurendada vastupanuvõimet, keskendudes kestlikule veemajandusele ja rannikualade kaitsele, kuid asjaomase strateegia puhul kasutatud lähenemisviis on üldiselt mittesiduv. Juhtimise tugevdamine ning ministeeriumide ja kohalike omavalitsuste vahelise koostöö edendamine on olulised sammud, mis aitavad tulemuslikult rakendada kliimamuutustega kohanemise meetmeid, suurendada Küprose vastupanuvõimet kliimamuutustele ja tagada parema kooskõla ELi standarditega.

(33) Küprose tööhõivenäitajad on olnud head, kuid majanduse arengut on üha enam hakanud takistama tööjõu ja oskuste nappus. Olulisemad majandussektorid, nagu ehitus, energeetika, tervishoid, põllumajandus ja majutus, seisavad silmitsi terava tööjõupuudusega, mida veelgi süvendavad oskuste tööturu nõudlusele mittevastavus ja töötajate ebapiisav rakendamine. Lisaks on mittetöötavate ja mitteõppivate noorte

osakaal (12,9 %) endiselt suurem kui ELi keskmine, eriti noorte naiste hulgas. Küprosel on probleeme ka põhioskuste omandamise märkimisväärse vähenemisega noorte seas, mida iseloomustab alasoorituste määra suurim kasv ELis alates 2018. aastast ja mis on tingitud sellistest teguritest nagu piiratud osalemine alushariduses, hariduspoliitika puudulik rakendamine ja koolide vähene autonoomia. See takistab oluliselt ümberõpet. Kutsekeskhariduses ja -koolituses osalemise määr on endiselt madal, töölõppimisvõimalusi napib ning jõupingutused hariduse ja koolituse vastavusse viimiseks tööturu vajadustega on ebapiisavad. MATI valdkonna üliõpilaste osakaal on ELi väikseim, mis süvendab püsivat tööjõunappust rohe- ja digipöörde jaoks olulistes valdkondades. Lisaks on digioskused tööealise elanikkonna ja eelkõige haavatavate rühmade seas endiselt madalal tasemel ning täiskasvanuhariduses osalemine on märkimisväärselt vähenenud. Käimas on taaste- ja vastupidavusrahastust ning Euroopa Sotsiaalfond+-ist toetatavad reformid, nagu isiklike õppekontode rakendamine, e-oskuste programmid ja õppekavade ajakohastamine, kuid nende täielik mõju ei ole veel avaldunud.

(34) Eakate juurdepääs pikaajalise hoolduse teenustele on endiselt piiratud ja avaliku sektori kulutused on ühed madalamad ELis. Nende 65-aastaste ja vanemate inimeste osakaal, kes vajavad isikliku hoolduse või majapidamistöödega seotud tõsiste raskuste tõttu pikaajalist hooldust, on aga üks suuremaid ELis (34,3 %). 65-aastaste ja vanemate inimeste kasvav osakaal tekitab lähiaastatel veelgi suurema nõudluse pikaajalise hoolduse järele. Juurdepääsuprobleeme süvendab töötajate nappus, mille põhjuseks on madalad palgad ja kollektiivläbirääkimiste vähene katvus. Küpros võiks teenuste taskukohasuse, kättesaadavuse ja kvaliteedi parandamiseks kasutusele võtta integreeritud pikaajalise hoolduse mudeli, mis sisaldaks töökindlat kvaliteedi tagamise mehhanismi kõigi pikaajalise hoolduse vormide jaoks.

(35) Arvestades euroala liikmesriikide majanduse tihedat seotust ning nende ühist panust majandus- ja rahaliidu toimimisse, soovitas nõukogu 2025. aastal euroala liikmesriikidel võtta meetmeid, sealhulgas oma taaste- ja vastupidavuskavade kaudu, et rakendada 2025. aasta soovitust euroala majanduspoliitika kohta. Küprosel aitavad soovitused 2, 3 ja 5 rakendada 2025. aasta soovituses sätestatud esimest euroala soovitust konkurentsivõime kohta, soovitused 4 ja 5 teist euroala soovitust vastupanuvõime kohta ning soovitus 1 kolmandat euroala soovitust makromajandusliku ja finantsstabiilsuse kohta,

SOOVITAB Küprosel võtta 2025. ja 2026. aastal järgmisi meetmeid.

1. Suurendada kooskõlas Euroopa Ülemkogu 6. märtsi 2025. aasta järeldustega üldisi kaitsekulutusi ja üldist kaitsevalmidust. Tagada, et netokulud vastavad nõukogu poolt 21. jaanuaril 2025 soovitatud kavale.

2. Kiirendada riikliku taaste- ja vastupidavuskava, sealhulgas REPowerEU peatüki rakendamist, pidades silmas määruses (EL) 2021/241 sätestatud tähtaegu reformide ja investeeringute õigeaegseks lõpuleviimiseks. Kiirendada ühtekuuluvuspoliitika programmi (ERF, JTF, ESF+, Ühtekuuluvusfond) rakendamist, tuginedes vajaduse korral vahehindamisel pakutavatele võimalustele. Kasutada konkurentsivõime parandamiseks parimal viisil ära ELi vahendid, sealhulgas programmi „InvestEU“ ja Euroopa strateegiliste tehnoloogiate platvormi võimalusi.

3. Tõhustada teadusuuringuid ja innovatsiooni ning teadusuuringute tulemuste turustamist, edendades avaliku ja erasektori investeeringuid teadus- ja arendustegevusse, suurendades teadusasutuste ja ettevõtete koostoimet ning võttes vastu pideva pikaajalise teadus- ja innovatsioonistrateegia, mis hõlmab sisend- ja

väljundnäitajaid ning mitmeaastast rahastamist. Hõlbustada majanduse mitmekesistamist ja edendada tootlikke investeeringuid, võttes kasutusele alternatiivsed hoiustamis- ja investeerimisvahendeid, suurendada finantskirjaoskust, hõlbustada osalemist kapitaliturgudel ja parandada juurdepääsu pangavälistele rahastamisvõimalustele. Lihtsustada reguleerimist, tõhustada regulatiivseid vahendeid ja vähendada halduskoormust, keskendudes eelkõige investeeringutega seotud litsentsimis- ja loamenetluste täiustamisele ning uute ettevõtete loomisele. Tõhustada riigiettevõtete juhtimist ja viia selle kooskõlla parimate rahvusvaheliste tavadega, kaasa arvatud juhtorganite ametisse nimetamine töötulemuste põhjal, omandipoliitika ja tulemuspõhine juhtimine.

4. Vähendada üldist sõltuvust fossiilkütustest ja mitmekesistada energiavarustust, eelkõige arendades energiaühendusi naaberriikidega, suurendades energiatõhususe rahastamist, edendades kestlikku transporti ning ajakohastades elektrivõrku ja energiasalvestusrajatisi, et võtta arvesse taastuvate energiaallikate kasvavat osakaalu. Vähendada energiaostuvõimetust. Suurendada investeeringuid vee-, reovee- ja jäätmekäitlustaristusse, edendada kestlikke veekasutustavasid, suurendada jõupingutusi jäätmetekke vältimiseks ning edendada olme- ja pakendijäätmete liigiti kogumist. Tõhusamalt rakendada kliimamuutustega kohanemise meetmeid, keskendudes kliimamuutustega kohanemist reguleeriva institutsioonilise raamistiku täiustamisele.

5. Vähendada tööjõupuudust ja oskuste tööturu nõudlusele mittevastavust, edendades noorte osalemist tööturul, suurendades veelgi kutsehariduse ja -koolituse suutlikkust ja atraktiivsust ning edendades täiskasvanuharidust. Tõhustada rohe- ja digioskuste parandamiseks võetavaid poliitikameetmeid. Veelgi suurendada alushariduses ja lapsehoius osalemist, parandada põhioskusi ning suurendada õpilaste osalemist loodusteaduste, tehnoloogia, inseneriteaduste ja matemaatika (MATI) valdkonnas. Pakkuda taskukohasemaid ja kättesaadavamaid pikaajalise hoolduse teenuseid, võttes kasutusele kaasaegse, integreeritud ja piisavalt rahastatud pikaajalise hoolduse mudeli.

Brüssel,

Nõukogu nimel
eesistuja